
Føroyansk oljuráðstevna á Fólkatingi

21. februar 2014

Hvat hendir, um vit finna olju?

Hvat hendir, um vit finna olju?

Tøkk til Sjúrð Skaale fyri, at hann hevur tikið hetta stigið, sum vónandi kann medvirka til tann góða og gevandi dialogin um okkara felags framtið – vónandi við olju sum nýtt búskaparbein.

Samstarv og ábyrgd

Sum stjóri í FOÍB, ið er áhugafelagið hjá oljufeløgunum, sum hava leitiloyvi í Føroyum, havi eg fingið hetta evnið at tosa um:
“Hvussu kunnu føroyskar fyritøkur og útlendsk oljufeløg virka saman, og hvørja ábyrgd kenna útlendsku feløgini móttvegis føroyska samfelagnum.”

FOIB vónar, at oljufeløgini og føroysk vinna og myndugleikar kunnu hava eitt so gott og tætt samstarv sum tilber. Hetta vil avgjört vera tað besta fyri allar partar. Tað, sum tænir oljufeløgunum, eigur eisini at tæna Føroyum og øvugt.

Opið samskifti

Mest týdningarmikið fyri at hetta kann eydnast, er eitt gott, virkið og opið samskifti, og her kann FOÍB sum felagsskapur verða við til at lyfta og byggja brýr.

Eg kann sjálvandi ikki 100% tala fyri okkara limir í einum og øllum, tí her er talan um ymisk feløg úr ymiskum londum, sum hava sínar egnu “mentanir” og tilgongdir til uppgávurnar, men eg kann siga, at feløgini avgjört virða tey krøv, sum verða sett teimum at virka undir. Feløgini síggja fegin ein útvikling, ið er merktur av sínámillum álti, virðing, opinleika og dialogi. Ein útvikling, sum byggir á vitan, kompetansur og professionalismu.

Tað er vigtugt fyri oljufeløgini og føroyskar myndugleikar, at tað eru greiðir reglar og karmar um alla oljutilgongdina, og har endamálið er, at ein framtíðar føroysk oljuvinna skal gagna bæði tí føroyska samfelagnum og oljufeløgunum, sum vilja gera íslögur her.

Vónandi kann eisini FOÍB sum umboð fyri oljufeløgini vera við til at tryggja ein góðan og sunnan útvikling. Vit føla tað eisini sum okkara uppgávu at vera við til at avmystifisera oljuvinnuna, tí hon fyri mong enn kenst sera fremmand og afturlatin. Tað vilja vit gera í einum opnum dialogi og við sakligari kunning.

Trúgva olja er her

Oljufeløgini eru fegin um at vera partur av oljuleitingini her. Og hóast Føroyar enn er eitt ókent og jomfrúuligt oljuøki, so hava tey kortini vónir um, at her finst olja og gass.

Tey eru fús til at brúka nógvan pening fyri at finna kolvetni í lönandi nøgdum og eru eisini sinnað at brúka føroyskar vørur og tænastur í royndunum at finna oljuna. Tey hava longu gjört sítt til at førleikamenna føroyska vinnu og síggja fegin, at føroyskar fyritøkur kunnu vera kappingarførar og javnmetast við tær útlendsku.

Lokala vinnan við

Tey halda tað vera besti vegur fram, at lokala vinnan og samfelagið annars er ein virkin partur av gongdini. At hon ikki bara verður stýrd av útlendskum fyritøkum. Tað er sera umráðandi, at føroyska samfelagið ger alt tað er ment fyri at menna egnar kompetansur og vitan, sum skulu tryggja føroyska lutøku í útviklinginum í dag og ikki minst í framtíðini, tá virksemið verður nögv storrri – vónandi.

Ymisk skeið

Vit mugu gera okkum greitt, at framtíðin fer at verða merkt av fleiri ymiskum skeiðum. Leitiskeiðið, sum vit í dag eru partur av, hevur við sær avmarkað virksemi, ið ikki hevur stóra ávirkan á samfelagið. Kortini er ávirkanin so mikið stór, at her verða arbeiði til føroyskar fyritøkur, og her koma inntøkur í føroyska landkassan.

Eg haldi tí ikki, at vit eiga at fáa stórt høvuðsbrýggj av möguligum negativum avleiðingum av oljuvinnuni í hesum skeiðnum, sum gott kann fara at vara í mong ár aftrat. Men kortini er rætt longu nú at seta spurningin, sum Sjúrður Skaale sum fólkatingsumboð hevur sett okkum í dag: hvat um oljan verður funnin í ár!

Verður fund gjört í ár, so skulu nögvir avmarkingar- og metingarbrunnar borast, og eftir tað útbyggingar- og framleiðslubrunnar, áðrenn ein verulig framleiðsla kann byrja. Tað kunnu tí ganga bæði 5, 10 og uppaftur fleiri ár, frá fundi til veruliga framleiðslu.

Føroyingar partur av útbygging

Útbyggingarskeiðið fer sjálvandi at hava væl meira virksemi við sær, og kunnu vit fara at síggja sanna innrás av útlendingum. Tað nýtist tó ikki at henda, tí möguleiki er jú eisini fyri, at føroyingar í útlendsku oljuvinnuni koma heimaftur at vera partur av útbyggingini. Eisini her eru vit væl fyri og fyrireikað til sjálvi í ávísan mun at standa fyri eini útbygging.

Her er kortini eitt men. Tað er spurningurin, hvørja leið vit velja ella hvør leið verður mest lønandi: um vit taka kolvetni í land í Føroyum ella heldur senda tað beina leið á marknaðin av olju- og gassfeltunum á landgrunninum.

Hóast lógin sigur, at kolvetni skal í land í Føroyum, so er hetta sjálvandi nakað vit kunnu velja frá, um vit halda avleiðingarnir fyri arbeiðsmarknaðin, sosialu og umhvørvisligu árinini við vera ov stór. Eisini veldst tá um, hvussu stór fundini eru, og um tey yvirhøvur rættvísgera at taka kolvetni til Føroya fyrst.

Grannaroyndir

Hóast tað mangan er lønsemi og profittur, sum setir kósina fyri virkseminum, so verður tað eisini upp til okkum føroyingar at gera av, um vit also finna stórar nøgdir av olju og gassi, hvussu vit ynskja hetta skal síggjast aftur í samfelagnum. Taka vit gongdina í Hetlandi og Norra, so hava grannarnir í stóran mun valt landloysnina – at føra olju og gass til lands heldur enn at senda hesi av feltunum beinleiðis á marknaðin. Hetta fyri at skapa arbeiðspláss og virksemi á landi umframta at fáa gongd á lokala ídnaðin.

Atli Dam og Schlüter

Tað eru meira enn 20 ár síðani, at Atli Dam og Schlüter skrivaðu undir undirgrundaravtaluna, sum tryggjaði okkum ráevnini í undirgrundini. Tíðin er farin til at fyrireika okkum til eina oljuvinnu, og hóast vit framvegis bíða eftir tí fyrsta lønandi olju- ella gassfundinum, so kunnu vit veruliga vera errin av, hvussu væl hevur hilnast at menna eina oljuvinnu og frálandavinnu utan føroyska olju yvirhøvur. Hetta haldi eg vit kunnu takka góðum fólkum, sum hava staðið fyri tilgongdini, bæði føroyingum og útlendingum. Eg tori at siga, at hetta hevur verið ein successøga, har føroysk vinnulívsfólk, fakfólk á ymsum økjum og eisini politikarar hava staðið saman og lagt lunnar undir hesar vinnur, og hesa positivu gongd kunnu vit eisini takka útlendsku oljufeløgunum fyri við teirra fórleikapengum.

Atli Dam og Schlüter, 1992

Norski oljumálaráðharrin segði seg vera sera ernan av norsku oljutilgongdini, har tað í dag eru 125.000 fólk til arbeiðis í hesi vinnu. Norra hevur framleitt olju og gass í meira enn 40 ár. Føroyar hava enn ikki framleitt ein dropa av olju, men vit hava kortini, samanbera vit íbúgvatatalið, eins nögv fólk í hesi vinnu sum Norra hevur, taka vit teir umleið 1200 føroyingarnar, sum arbeiða í føroysku og útlendsku olju- og frálandavinnuni.

Norski ráðharrin var ovfarin av norska veitingaríDNAðinum. "Denne suksesshistorien fortjener mer oppmerksomhet segði olju- og orkumálaráðharrin Tord Lien. Eg haldi, at okkara egni ráðharri kann siga nakað tað sama, hóast vit enn bert hava sett spakan í.

Væl arbeitt

Og hyggja vit eftir tilgongdini hesi meira enn 20 árini so má sigast, at væl hevur verið arbeitt.

Føroyar hava yvirskipað notið gott av, at vit liggja í einum civilseraðum parti av heiminum tætt uppat londum sum Noreg, Bretlandi og Danmark, ið øll høvdu ment eitt framkomið oljuregluverk, áðrenn vit fóru undir at skipa okkara. Hygg vit so eftir stuttu og enn ungu tilgongdini í Føroyum, ber til at siga, at oljufelögini í flestu fórum hava borið seg rætt at og hava reglur og mannagongdir, sum føroyskir myndugleikar hava sett upp. Rokni við at tað spældi inn, at felögini vistu, at tey nú vóru í einum skandinaviskum landi, har dentur verður lagdur á rule of law, fyrisitingareglur, fair play osfr.

Vit hava so sanniliga eisini gjørt okkara heimaarbeiði at fyrireika okkum væl, og hava føroyingar vitjað onnur lond fyrir at læra, ja heilt norður til Alaska settu vit kósina.

Rós til myndugleikarnar

Og sigast má til politikaranna rós, at teir brúktu hollar ráðgevar bæði úr útlandinum og Føroyum fyri at fáa ta best hugsandi skipanina frá byrjan. Siti sjálvur og fyrireiki bókaverk um undirgrundar- og oljusøgu okkara, og var tað hugaligt at gera samrøðu við svian, Stefen Hultberg, sum hevði starvast sum stjóri hjá BP, men sum stutt eftir at Schluter hevði latið okkum ráevnini í undirgrundini, fekk áheitan frá táverandi lögmanni Atla Dam, um saman við øðrum fakfólki eitt nú okkara egnu í Oljufyrisitingini um at manna Oljuráðleggingarnevndina, har ikki minst Árni Olafsson var ein av drívkreftunum.

Hendan nevndin var við til at tryggja, at einki útlendskt olju- ella seismikkfelag fekk monopol uppá kanningar í Føroyum. So sigið ikki at okkara politikarar og embætisfólk ikki at gjørt sít heimaarbeiði. Hetta eiga dagsins og komandi politikarar og embætisfólk at leggja sær í geyma og læra av.

Í fleiri førum haldi eg eisini, at oljufeløgini vístu fyrimyndarliga samfelagsábyrgd, tá skjøtil varð settur á í 90-unum. Dømi kundi verið GEM verkætlanin, ið var rættiliga unik. Saman við føroyskum myndugleikum tóku oljufeløgini stig til og rindaðu fyri, at gjørðar vórðu ein ørgryrna av umhvørviskanningum á leiðunum, har roknast kundi við, at feløgini skuldu leita eftir olju. Sjálvandi var ein egináhugi í hesum, tí feløgini sluppu skjótari til verka. Men ein kundi jú eisini hugsað sær, at feløgini niðurtónaðu avbjóðingarnar og harvið tørvin á at gera slíkar kanningar.

Eg havi fylgt oljutilgongdini sum journalistur á Sosialinum øll tey seinastu 30 árini og slíkt minnist eg tó einki til – tvørturímóti minnist man tann dialogin sum seriøsan og merktan av tilvitan um fysiska umhvørvið og virðing fyri, at teirra starvsfólk skuldu til verka í einum sera avbjóðandi øki við høgum aldum, sterkum streymi oa.

Seinni, eftir at loyvini vóru latin og sonevndu førleikapengarnir vóru tøkir, haldi eg eisini, at fleiri verkætlanir, ið oljufeløgini stuðlaðu, tóku støði í samfelagsligari ábyrgd. Bæði breitt samfelagsliga og meira ítökiligar verkætlanir av vinnuligum slagi, sum vóru við til menna føroyska samfelagið til ta avbjóðing, ið stóð – og enn stendur – fyri framman.

Brúka føroyskar vørur og tænastur

Vinnuliga samstarvið millum oljufeløgini og føroyskar fyritøkur virkar serliga, tí at myndugleikakrøvini eru greið og leggja stóran dent á, at loyvishavarin tvs. oljufeløgini hava ábyrgd fyri at tryggja, at teirra veitarar brúka føroyskar undirveitarar. Ikki øll oljufeløg ella allir veitarar hava millum ár og dag brýggjað seg um hesi krøvini, men tey flestu hava tikið til eftirtektar, at hetta er “the name of the game”.

Vit fingu okkara egnu útbjóðingarreglur og kolvettinsskattareglur, og vit hava havt fleiri útbjóðingarumfør. Mannagongdirnar eru fullkomliga transparentar, har oljufeløg bjóða uppá loyvi í kapping við onnur oljufeløg. Henda skipan riggar væl, og er í tráð við skipanirnar í grannalondunum. Tað fungerar ikki soleiðis, sum nögv annars halda, at tá oljan er funnin, so fer man at hyggja at, hvør skal hava loyvir osfr. Vit hava eina fult transparenta skipan fyri oljuloyvir, sum riggar væl, og hana eigur man at halda fast um.

Eitt er øll tey fólk, sum arbeiða innanfyri veitingartænastur til oljuvinnuna. Eitt annað er, at oljuvinnan fyrst og fremst er ein vitanarvinna. Tað mugu vera fáar vinnur, sum eru so vitanartungar sum ojuvinna. Til at útinna sítt yrki tørvar oljufeløgum jarðfrøðingar, jarðaalismálfrøðingar, evnafrøðingar, livfrøðingar, alskyns slag av verkfrøðingum umframt allar tær funktiónir, sum störri vinnufyritøkur tørva av supportfunktiónum innan t.d. búskap og samskifti. Eg kann nevna sum eitt lítið dømi, at føroyska oljufelagið Atlantic Petroleum hevur 30 starvsfólk, harav 10 hava Phd gradir.

Hvussu nögv var vinnur hava vit í Føroyum, sum kunnu flokkast sum vitanarvinnur? Ikki nögv var, og eftir mínum tykki er oljuvinnan besta boð, sum vit hava til eina framtíðar vitanarvinnu í Føroyum.

Viðvíkjandi leiklutinum hjá oljufeløgum í samfelagnum er rætt at siga, at oljufeløg eru ein integreraður partur av okkara grannalondum, har tey eru aktørar akkurát sum allar aðrar vinnur. Í Bretlandi og Norra eru tað primert bretar og norðmenn, sum mynda vinnuna, á sama hátt sum starvsfólkini í störri vinnum við uppruna aðrastaðnis primert eru bretar og norðmenn í hesum

londum. Somu krøv eiga at setast til eina og hvørja vinnu í Føroyum, og ikki eiga at takast dagar ímillum, hvør vinna, talan er um. Ein og hvør vinna eigur at vísa tey atlit, sum góður vinnuskikkur ásetur við høgum krøvum til trygd, umhvørvi og socialari ábyrgd.

Norðurlendsk oljufeløg ganga undan

Og eg haldi ikki eg sigi ov nögv, at tað felagið, sum hevur verið við til at hildið dampinum uppi í føroyskari oljuleiting, Statoil, hevur livað upp til krøvini um føroyska luttku. Vit síggja, at felagið í næstum fer at bora tveir brunnar og eru nögvir av veitarunum føroyskir. Sjálvur haldi eg tað er heppið fyri Føroyar, at tað er eitt norðurlendskt felag, sum stendur á odda fyri leitingini. Harafrat kemur danska Dong, sum eisini er fyristøðufelag, og sum vit vónandi fara at síggja uppaftur meira til í framtíðini, nú teir eru farnir at hyggja eftir Gullhorninum av nýggjum.

Sjálvandi skulu vit gera okkara egnu royndir og ikki bara taka við tí, sum aðrir hava gjørt. Men vit plaga at siga, at norðmenn hava nógv gott at læra okkum í oljuvinnuni, hvussu teir hava bygt upp hesa vinnu frá botni av, hvussur teir hava ment pláss í landinum og bygt upp eina lokala veitingarvinnu og hvussu teir við oljugrunninum hava tryggjað milliardir til komandi ættarlið heldur enn at lata allar oljupenganrar fara inn í verandi peningasrenslið.

Men tað eru so eisini øki, har vit mugu taka við læru av óhepnu royndunum hjá norðmonnum. Her hugsi eg um yvirupphitingina av búskapinum sum ein avleiðing av oljuvirkseminum, sjálvt um teir hava havt ein oljugrunn, ið nettup skal forða fyri yvirupphiting og sum hevur skapt høgt kostnaðarstøði og hevur ávirka arbeiðsmarknaðin. Hvussu kunnu vit forða fyri, at allir prísir ikki fara til Himmals orsakað av oljupengunum og hvussu forða vit fyri, at oljuvinnan ikki drenar alla arbeiðsmegina, tí hon gevur so góðar umstøður, løn og frítíð.

Tað eru tey, sum bera ótta fyri yvirupphitingini, um oljan fær fastatøkur. Men okkum nýtast ikki oljupengar fyri at upphita ella yvirupphita samfelagið. Tað hava vit sæð fyrr og hóma tað aftur nú. Tað hevur ikki verið dagur seinastu mánaðirnar, at vit ikki hava hoyrt um nýggj byggjarí kring landið. Tori at pástanda, at sjálvdan áður hevur so nógv bygging staðið fyri framman í føroyksa samfelagnum sum nú, tunlar, skúlar, bygningar av alskyns slag – og hetta hendir uttan oljupengar. Hetta kann gerast upp í milliardum. Eg sigi ikki, at hetta ikki er í lagi, men vit mugu viðganga, at tað er ikki neyðugt við einum oljubúskapi fyri at skapa upphiting ella yvirupphiting.

FOÍB virknan leiklut

FOÍB – Føroya Oljuídnaðarbólkur umboðar oljufelögini, sum hava leitiloyvi í Føroyum, Statoil, Dong, ExxonMobil, OMV og Atlantic Petroleum. Øll felögini eru við í boringum í ár.

Uppgávan hjá FOÍB er fyrst og fremst at umboða limafelögini í tí føroyksa samfelagnum og her leggja vit alstóran dent á at hava eitt gott samstarv við bæði myndugleikar, vinnuna og almennu Føroyar. Okkara stavnhald er at vera brúgvabyggjari millum altjóða oljuvinnuna og føroyksa samfelagið. Eisini royna vit at kunna føroyksa almenningin um hesa fyri okkum lutvist nýggju vinnuna gjøgnum føroyksa oljuportalin, oljan.fo.

Oljuráðstevna í Norðurlandahúsinum

FOÍB, sum fegið sær, at útlendsk oljufelög vísa leitingini her áhuga, tók í fjør tók stig til og í samráð við Jarðfeingi at skipa fyrir eini stórari oljuráðstevnu í Norðurlandahúsinum undir heitinum: Faroe Prospects – Moving farward on the Faroese Margin.

Eg haldi ikki eg taki munnin ov fullan heldur, tá eg sigi, at vit royna eisini at fylgja við útviklinginum í grannalondunum, og har vit fáa eygað á móguleikar fyrir fóroyskt vinnulív, har gera vit vart við tað heima. Eitt nú hava vit kunnað Føroya Tele, hvørja ferð vit hava sæð móguleikar hjá teimum fyrir at finna nýggjar marknaðir umframt at vit eisini fyglja væl við, hvat hendir á sokallaða decommissioning økinum, har gamlir pallar verða tiknir niður. Her royna vit t.d. at kunna MEST, tá okkurt hendir. Og soleiðis kundi verið hildið fram. Vit royna at byggja brýr.

Samstarv við oljuvinnu í grannalondum

Vit royna eisini at fáa tætt samstarv við okkara systurfelög í útlandinum og hava vit roynt at byggja brýr millum hesi og fóroyskt vinnulív. Hetta er ein uppgáva vit fara at arbeiða miðvist við, tí eingin ivi er um, at fóroyskt vinnulív kann fáa nógv gott burtur úr at samstarva og samskifta við hesi so týðandi feløg.

Her síggja vit eisini fram til eitt gott samstarv við Vinnuhúsið og Oljuvinnufelagið, sum umboðar fóroyskar fyritøkur, sum í dag longu hava annað ella bæði beinini í olju- og frálandavinnuni.

Samstarv við oljumyndugleikar

Vit royna eisini at hava tætt samstarv við Jarðfeingi og vera við til at promóta landgrunnin sum leitiðki. Hetta varð m.a. gjort við oljuráðstevnuni í fjør og harafrat á öllum teimum oljuráðstevnum, messum og fundum, sum FOIB luttekur á í útlandinum.

Heimur tørvar orku

Heimurin tørvar orku. Vit brúka á leið 90 milliónir tunnur av olju um dagin í heiminum í dag. Og tað er einki, sum bendir á, at brúkið av fossilm brennievnum fer at minka tey næstu áratíggjuni. Eg kann til dømis nevna, at heimsins kolnýtsla fór upp í 2010. Í 2010 vóru 40% av heimsins el-nýtslu sambært EIA, almenna amerikanska orkuhagtalsstovnininum, framleitt av koli. Tað er serliga Kina, sum byggir nýgv kolkraftverk í lötuni. Framskrivingarnar hjá EIA siga, at heimsins orkunýtsla veksur við 56% til 2040 – serliga drivið av vökstri uttanfyri OECD londini.

Prognosan hjá EIA sigur, at 80% av heimsins orkunýtslu í 2040 framvegis kemur frá fossílum brennievnum, harav natúrgass hevur största vöksturin. Hetta merkir at vit noyðast at leita eftir olju og gassi. Alternativar orkukeldur kunnu í ávísum støðum, har fortreytirnar eru til staðar, erstatta kol, olju og gass, men í heimshöpi røkkur hetta langt frá til at metta eftirspurningin.

Londini uttanfyri OECD vera ríkari, og orkunýtslan fer upp í hesum londum. Tað merkir, at vit hava einki val – vit mugu halda fram at leita eftir olju og gassi, fyri at metta eftirspurningin eftir orku og fyri at tryggja framhaldandi vökstur í heiminum. Sjálvandi skal tað gerast so skynsamt og effektivt sum möguligt, og har hava føroyingar ein leiklut at spæla.

Føroyar sum oljutjóð á oljumessu í Stavanger

Merkið smæðist ikki millum onnur fløgg

Føroyar verða aftur umboðaðar á oljumessuni ONS í Stavanger í ár. Luttøkan á slíkum messum hevur verið við til at internationalisera Føroyar og føroyska vinnu. Hugaligt hevði verið at kunnað almannakunngjört tá, at Føroyar eru vornar oljutjóð.

Á myndini síggja vit fyrrverandi borgarstjóran í Stavanger, sum nú er stjóri fyri ONS. Hann heldur oljan hevur verið eitt vælsignils fyri Stavanger og Norra og vónar tað sama fyri Føroyar. Og eisini okkara Statoilstjóri og lögmaður hava vónir til oljuna.

Stjórin í ONS